

A. Mae angen i ni sicrhau bod pob gofalwr yn cael cynnig adolygiad neu asesiad o'i anghenion.

Cafodd cynyddu cyfran y gofalwyr (oedolion) y cynigir asesiad neu adolygiad o'u hanghenion hwy eu hunain iddynt ei nodi gan y gwasanaeth fel blaenoriaeth gwella ar gyfer 2014/15. Y perfformiad ar gyfer y mesurydd hwn yn ystod 2013/14 oedd 89.4% ac roedd angen gwella ar hynny. Credwn yn gryf mai mater yn ymwneud â recordio oedd hyn yn bennaf, ac rydym wedi bod yn gweithio'n galed i fynd i'r afael â hyn. Gwnaed cynnydd yn ystod 2014-15, ac mae'r perfformiad ar ddiwedd Chwarter 3 yn 93.7%. Mae hyn yn golygu hefyd bod nifer y gofalwyr a gafodd gynnig asesiad wedi cynyddu o 1152 yn Chwarter 3 y llynedd i 1205 yn Chwarter 3 eleni, sef cynnydd o 53, neu o 5%. Er gwaethaf y cynnydd hwn, rydym yn dal i gredu bod lle i wella ymhellach, ac yn teimlo y dylai'r perfformiad fod yn 100% neu yn y cyffiniau hynny. Mae hyn, felly, yn parhau i fod yn fater sy'n cael ei drafod yn rheolaidd gyda Rheolwyr Tîm i sicrhau bod swyddogion yn cofnodi'r gweithgarwch hwn yn iawn ar PARIS.

Cynyddodd nifer y gofalwyr (oedolion) a gafodd asesiad neu adolygiad o'u hanghenion yn ystod 2014/15 hefyd, o 358 yn Chwarter 3 y llynedd i 385 yn Chwarter 3 eleni, sy'n gynydd o 27, neu o 8%. Cynyddodd nifer y gofalwyr (oedolion) y darparwyd gwasanaeth iddynt hefyd yn ystod 2014/15, o 352 yn Chwarter 3 y llynedd i 370 yn Chwarter 3 eleni, sy'n gynydd o 18, neu o 5%.

Mae gan y gwasanaeth Gofalwyr Ifanc drefniadau ar waith i gynnig asesiad i bob gofalwr ifanc sydd wedi eu hadnabod, ac maent hefyd yn adolygu pob cymorth a roddir i ofalwyr ifanc.

B. Mae angen i ni barhau i gynyddu faint o ddefnydd a wneir o Daliadau Uniongyrchol a Chronfeydd Gwasanaeth Unigol er mwyn rhoi rhagor o ryddid i bobl ddewis y gwasanaethau sy'n diwallu eu hanghenion asessedig ac i ddewis pwy sy'n eu darparu.

Mae hwn unwaith eto yn faes a gafodd ei nodi fel blaenoriaeth gwella gan y Gwasanaethau Oedolion a Busnes. Mae'r nifer sy'n manteisio arnynt wedi cynyddu yn ystod 2014/15, er nad yn sylweddol. Ar ddiwedd Chwarter 3 eleni, mae nifer y taliadau uniongyrchol a wnaed yn ystod y flwyddyn hyd yma wedi cynyddu i 145, o gymharu â 106 ar yr un adeg y llynedd. Yn amlwg, mae rhagor o le i wella yma, ac ar hyn o bryd mae Swyddog Comisiynu yn datblygu cynllun gweithredu i wella ar y nifer sy'n manteisio ar Daliadau Uniongyrchol ac ar Gronfeydd Gwasanaeth Unigol ac ati, a bydd yn cael ei gyflwyno ger bron Tîm Arweinyddiaeth y Gwasanaethau Oedolion a Busnes ar 3 Mawrth 2015 i'w drafod cyn cael ei fabwysiadu a'i weithredu. Mae llawer o faterion i'w datrys, gan gynnwys y ffaith bod staff yn aml yn teimlo ei bod yn rhy anodd i ddefnyddwyr gwasanaeth reoli taliad uniongyrchol, yn enwedig y gofynion cymhleth ynghylch cyflogi cynorthwywyr personol. Yn ystod 2014/15, cynhaliwyd sesiynau hyfforddi ar gyfer timau gweithredol a chynhaliwyd cyfarfodydd chwarterol o'r Grwpiau Llywio i hybu'r nifer sy'n manteisio ar y cyfleoedd hyn.

Mae'r Gwasanaethau Plant a Theuluoedd hefyd yn ystyried gwneud defnydd o Daliadau Uniongyrchol fel rhan o ddarn ehangach o waith i adolygu ac ail-ddylunio'r ddarpariaeth gwasanaethau sy'n seiliedig ar asesu ar gyfer plant anabl. Ar hyn o

bryd mae 30 o Daliadau Uniongyrchol o fewn y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd, trwy'r Gwasanaeth Cymorth Dwys i Deuluoedd.

C. Mae angen i ni barhau i wella presenoldeb yn y gwaith.

Mae'r ddau wasanaeth wedi bod yn canolbwyntio'n arw ar hyn yn ystod 2014/15, a chafwyd cymorth yn hyn o beth o ganlyniad i gyflwyno gweithdrefnau corfforaethol newydd ynglŷn â phresenoldeb yn y gwaith.

Roedd absenoldeb oherwydd salwch ar gyfer y Gwasanaethau Oedolion a Busnes ar ddiwedd Chwarter 3 eleni yn 7.79 diwrnod fesul gweithiwr cyfwerth ag amser llawn. Mae hyn yn cymharu â 9.92 diwrnod fesul gweithiwr cyfwerth ag amser llawn ar ddiwedd Chwarter 3 y llynedd. Er bod 7.79 diwrnod fesul gweithiwr cyfwerth ag amser llawn yn parhau'n annerbyniol, mae'n cynrychioli gostyngiad o 21.5% mewn absenoldeb oherwydd salwch yn ystod y 12 mis diwethaf.

Roedd absenoldeb oherwydd salwch ar gyfer y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd ar ddiwedd Chwarter 3 eleni yn 7.35 diwrnod fesul gweithiwr cyfwerth ag amser llawn. Mae hyn yn cymharu ag 11.47 diwrnod fesul gweithiwr cyfwerth ag amser llawn ar ddiwedd Chwarter 3 y llynedd. Eto, er bod 7.35 diwrnod fesul gweithiwr cyfwerth ag amser llawn yn parhau i fod yn annerbyniol, mae'n cynrychioli gostyngiad o 36% mewn absenoldeb oherwydd salwch yn ystod y 12 mis diwethaf.

D. Mae angen i ni barhau i gynyddu faint o ymweliadau statudol sy'n cael eu cynnal â phlant sy'n derbyn gofal o fewn y terfynau amser.

89% oedd ein perfformiad ar ddiwedd 2013/14. 87.7% oedd ein perfformiad ar ddiwedd Chwarter 3 eleni, o gymharu ag 88.3% ar ddiwedd Chwarter 3 y llynedd. Mae hwn felly yn faes nad ydym wedi gallu gwella ynddo yn ystod 2014/15. Er bod y sefyllfa wedi gwella dros y blynyddoedd diwethaf (83.7% oedd y perfformiad ar gyfer ymweliadau statudol yn 2011/12) rydym wedi cael trafferth i wthio hyn yn uwch. Mae'r rhan fwyaf o'r plant yn cael ymweliadau'n llawer amlach na hynny, ond nid ydynt bob amser yn cynnwys yr holl elfennau sy'n ofynnol er mwyn eu hystyried fel ymweliadau statudol.

Rydym yn monitro'r dangosydd hwn yn barhaus (yn fisol) ac yna yn herio'r ymarfer. Gall fod amryw o resymau dros fethu â chadw at derfynau amser, rhai ohonynt yn dderbyniol ac eraill yn annerbyniol, ac nid oes unrhyw arwyddion o batrymau sy'n gysylltiedig â gweithwyr mewn perthynas â'r digwyddiadau a gollwyd. Rydym yn parhau i dynnu sylw gweithwyr at y gofyn i gydymffurfio ac yn amlygu patrymau perfformiad. Tra bo hyn wedi gwella perfformiad yn sylweddol, mae'n parhau ar lefel nad ydym yn fodlon â hi ac felly mae'n parhau i fod yn faes allweddol ar gyfer gwella i'r gwasanaeth.

E. Mae angen i ni barhau i wella deilliannau addysgol a chanlyniadau iechyd ar gyfer plant sy'n derbyn gofal.

Bu gwelliant cyffredinol yn y dangosyddion sy'n ymwneud â deilliannau addysgol ar gyfer plant sy'n derbyn gofal yn ystod 2014/15.

Mae canran (17.2%) y plant sy'n derbyn gofal ac sydd wedi newid ysgol unwaith neu ragor nad oedd y symud oherwydd trefniadau pontio, yn uwch eleni (ar 17.2%). Fodd bynnag, mae a wnelo hyn ag 17 o blant, ac roedd 16 o blith yr 17 hyn am resymau cadarnhaol, megis: symud yn ôl at eu rhieni; lleoliad mabwysiadu; lleoliad maeth tymor hir ac ati.

Canran y plant sy'n derbyn gofal y mae ganddynt Gynllun Addysg Personol o fewn 20 diwrnod ysgol o fynd i mewn i ofal neu o ymuno ag ysgol newydd oedd 22.2% (8 o blith 36) ar ddiwedd 2013/14. Ar ddiwedd Chwarter 3 eleni, roeddem ar 100%, (37 allan o 37).

Ar ddiwedd Chwarter 3 eleni, roedd 87.5% o'r plant sy'n derbyn gofal ac sy'n gymwys i gael eu hasesu ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 2 wedi cyrraedd y Dangosydd Pwnc Craidd, fel y caiff ei bennu gan Asesiadau Athrawon. Carfan fechan iawn o blant yw hyn, ac mae 87.5% yn cynrychioli 7 o blith 8 o blant. Roedd gan yr un plentyn na lwyddodd i gyrraedd y Dangosydd Pwnc Craidd Ddatganiad Anghenion Addysgol Arbennig. Y ffigwr cymharol yn Chwarter 3 y llynedd oedd 40% (2 o blith 5), felly mae'r sefyllfa wedi gwella.

Mae canran y plant sy'n derbyn gofal sy'n gymwys i gael eu hasesu ar ddiwedd Cyfnod Allweddol 3 sy'n cyrraedd y Dangosydd Pwnc Craidd, fel y caiff ei bennu gan Asesiadau Athrawon, hefyd wedi gwella. Eleni, mae'n 50% (4 o blith 8), o gymharu ag 20% (2 o blith 10) y llynedd. O'r 4 o blant na lwyddodd i gyrraedd y Dangosydd Pwnc Craidd eleni, roedd gan 2 ohonynt Ddatganiad Anghenion Addysgol Arbennig, ac roedd 2 yn cael "Gweithredu a Mwy", sy'n golygu eu bod i gyd yn derbyn cymorth ychwanegol.

Y pwynt sgôr cyfartalog ar gyfer cymwysterau allanol i rai 16 oed sy'n derbyn gofal (mewn unrhyw leoliad dysgu sy'n cael ei gynnal gan yr awdurdod lleol) oedd 164 ddiwedd y llynedd. Yn Chwarter 3 eleni mae'r ffigwr wedi gwella'n sylweddol i 438.5. Ni ddylai hyn newid bellach ar gyfer 2014/15 gan mai mesurydd blynyddol ydyw. Dim ond 4 o blant sydd yn y garfan hon eleni, a gwnaeth pob un ohonynt yn dda iawn.

Mae'r darlun o ran canlyniadau iechyd ar gyfer plant sy'n derbyn gofal yn ystod 2014/15 yn gymysg.

Roedd canran y plant sy'n derbyn gofal a gafodd sylw i'w dannedd gan ddeintydd yn ystod y flwyddyn yn 28.6% yn Chwarter 3, a byddem yn disgwyl iddo fod tua 55% - 60% (yn debyg i'r llynedd) erbyn diwedd y flwyddyn. Mater yn ymwneud â chofnodi yw hyn yn rhannol gan ei bod yn aml yn anodd cael gafael ar dystiolaeth angenrheidiol o'r dyddiad y digwyddodd yr ymweliad er mwyn ei gofnodi ar PARIS.

Canran yr asesiadau iechyd ar gyfer Plant sy'n Derbyng Gofal a oedd i fod i gael eu cynnal yn ystod y flwyddyn ac a gafodd eu cynnal oedd 48.7% ar ddiwedd Chwarter 3, o gymharu â 38.4% ar ddiwedd y llynedd. Bu gwelliant yn y maes hwn, ond yn amlwg mae lle i wella ymhellach. Rydym, felly, yn ymchwilio'n fanylach i'r maes hwn ar hyn o bryd i ddeall y rhwystrau i wella hyn ymhellach.

Mae canran y lleoliadau a gychwynnodd yn ystod y flwyddyn pan fo'r plentyn wedi'i gofrestru gyda darparwr gwasanaethau meddygol cyffredinol o fewn 10 diwrnod

gwaith i gychwyn yn eu lleoliad yn 93.3% yn Chwarter 3 eleni, sydd yn welliant o gymharu â 91.8% yn Chwarter 3 y llynedd.

F. Mae angen i ni ymateb i'r heriau a godwyd yn sgil dyfarniad 'colli rhyddid' y Goruchaf Lys o fis Mawrth 2014.

O ganlyniad i ddyfarniad yn y Goruchaf Lys ym mis Mawrth 2014 adolygwyd y prawf mewn perthynas â cholli rhyddid at ddibenion Erthygl 5 y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol. Dyfarnodd y llys bod pawb nad oes ganddynt y gallu i wneud penderfyniadau ynghylch eu gofal a'u man preswyllo neu nad oes ganddynt y dewis i adael eu lleoliad gofal wedi eu hamddifadu o'u rhyddid. Dyfarnodd y llys hefyd fod cydymffurfiaeth y person neu eu diffyg gwrthwynebiad i'w lleoliad, i'w bwrpas neu i'r graddau y mae'n eu galluogi i fyw bywyd cymharol normal ar gyfer rhywun sydd â'u lefel nhw o anabledd yn amherthnasol i p'un a ydynt yn cael eu hamddifadu o'u rhyddid. Golyga hyn ei bod yn debygol bod llawer o bobl wedi'u hamddifadu o'u rhyddid yn anghyfreithlon ac nad oedd mesurau diogelu mewn lleoliadau gan gynnwys cartrefi gofal a lleoliadau byw â chymorth. Mae'r dyfarniad wedi sbarduno cynnydd sylweddol yn nifer yr achosion Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid yn genedlaethol mewn perthynas â lleoliadau mewn cartrefi gofal, a hefyd yn nifer y ceisiadau i'r Llys Gwarchod i awdurdodi colli rhyddid mewn lleoliadau byw â chymorth.

Yn Sir Ddinbych disgwylir y bydd nifer y ceisiadau'n cynyddu i oddeutu 450 yn 2014/15 (yn y blynyddoedd diwethaf cafwyd 15 o geisiadau'r flwyddyn ar gyfartaledd). Cafwyd 222 o geisiadau am Dystysgrif Awdurdodi Safonol hyd yn hyn. Mae'n bwysig nodi bod y ffigwr hwn yn newid yn ddyddiol fel y daw ceisiadau i law. Mae 33 o asesiadau wedi eu cwblhau ac mae 33 o Dystysgrifau Awdurdodi Safonol wedi eu dyfarnu. Cynhaliwyd asesiad risg ar bob cais a datblygwyd trefn o flaenoriaethu ar gyfer cynnal yr asesiadau yn unol ag arfer cenedlaethol.

Rydym hefyd wedi cynnal ymarfer i adnabod unigolion sy'n byw mewn prosiectau byw yn y gymuned sy'n debygol o golli eu rhyddid yn unol â'r prawf diwygiedig. Mae o leiaf 50 ohonynt, a bydd angen gwneud ceisiadau i'r Llys Gwarchod ynglŷn â hwynt. Mae 2 gais yn y broses o gael eu gwneud i'r Llys fel ffordd o brofi'r broses gan ei bod yn amlwg y bydd yr effaith ar y Llys Gwarchod o ganlyniad i'r cynnydd hwn yn golygu y gall ceisiadau gymryd peth amser i gael eu clywed. Cyn y Dyfarniad roedd 4 Aseswyr Lles Gorau wedi'u hyfforddi ac ar gael o fewn y gwasanaethau oedolion i gynnal yr asesiadau hyn. Ers hynny rydym wedi hyfforddi 7 ymarferwyr arall, ac mae 3 arall yn cael eu hyfforddi ar hyn o bryd. Mae trefniadau hefyd ar waith i gynyddu cynhwysedd swyddogaeth y Corff Goruchwyliol (cyfrifoldeb yr Awdurdod Lleol).

Dylid nodi fod goblygiadau cost i bob asesiad, mewn amser ac arian, ac rydym yn dal i ddisgwyl am arweiniad gan Lywodraeth Cymru ynglŷn â sut y dylid cymhwyso hyn yng Nghymru.

G. Mae angen i ni gynnal lleoliadau sefydlog ar gyfer plant a phobl ifanc, a lleihau sawl gwaith y maent yn cael eu symud (gan gydnabod nad yw hyn bob amser yn bosibl).

Roedd canran y plant sy'n derbyn gofal sydd wedi cael tri neu ragor o leoliadau yn ystod y flwyddyn yn 7.6% ar ddiwedd Chwarter 3 eleni, o gymharu â 6.7% ar

ddiwedd Chwarter 3 y llynedd. Mae 7.6% yn cynrychioli 12 o blith 159 o blant, sydd ychydig yn uwch na'r adeg hon y llynedd (sef 11 o blith 165 o blant).

Rydym yn monitro symud lleoliadau'n agos, ac yn aml gall ddigwydd am resymau cadarnhaol, er enghraifft, dychwelyd at y teulu, mabwysiadu, ac ati. Pan fo pryder ynghylch symudiadau, caiff y rhain eu hystyried gan y Panel Lleoliadau a Newid i wneud yn siŵr ein bod yn hwyhau sefydlogrwydd. Mae ein perfformiad tua'r un fath â meincnod Cymru gyfan o 10%.